

Kilometry písečných pláží s dobře rozvrženými a prostornými letovisky, která doplňují přirozenou krásu ostrova

Maui

Úvod a mapa 120

Západní Maui 122

Zážitek: Sportovní rybaření na Havaji 124

Zážitek: Pozorování velryb 131

Centrální Maui 132

Zážitek: Havajské léčitelství 134

Východní Maui 136

Zážitek: Zakroužit nad světem 141

Hotely a restaurace 247

Tričko Lahaina mluví za vše

Maui

Na Maui všechno kypí mládím – dokonce i samotný ostrov: ohromná spící sopka Haleakala, která mu vévodí, povstala z oceánu teprve před milionem let. Její starší sestra, Mauna Kahalawai, zčeřila hladinu před dvěma miliony let.

Proudy lávy z těchto gigantů uprostřed oceánu byly tak vydatné, že se spojily s dalšími podmořskými sopkami, z nichž se později staly samostatné ostrovy Lanai, Molokai a Kahoolawe. V dávných časech tvořily všechny jednu zemskou masu, které vědci říkají Maui Nui neboli Velké Maui. Ostrovy stále mají tyto pradávné vazby a všechny jsou součástí správního obvodu Maui.

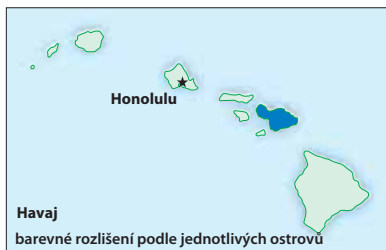
Ostrov Maui je v havajském řetězci druhý největší a má plochu 1 882 km², přičemž na délku měří 77 km a v nejširším bodě má 42 km. Pobřeží měří 190 km a je zde 81 dostupných pláží, jejichž písek může být kvůli dávné sopečné aktivitě bílý, zlatavý, černý, černobílý, zelený či rudý. Je zde více pláží vhodných k plavání než na všech ostatních ostrovech – a také více barev.

Lákadla na Maui

Pláže vládnu životnímu stylu, a to nejen u dvou milionů turistů, kteří na Maui každoročně zavítají, ale i u odhadovaných 127 tisíc obyvatel ostrova, kteří plánují ve svých kalendářích regaty plovákových kánoí, rybářskou sezónu i rodinné pikniky na oblíbených plážích. Mnoho lidí přijíždí na Maui a zakusí to, co lze nazvat jedinečným „znovuzrozením“. Sloupnete skořáčku čišníka v restauraci v Kihei a možná uvidíte bývalého právníka, který nyní jezdí do práce na kole po dni stráveném na surfu.

Umělece přitahuje na Maui nádherná přírodní scenérie, živý trh s uměním, který využívá dobře situovaných turistů, i kreativní energie tryskající z mládí ostrova.

Ostrov dostal do vínku nádhernou a rozmanitou přírodu, která sahá od tropických nížin a deštného lesa až k mlžným lesům a vysokým horám. Vzhledem k výši hor jsou

na Maui oblasti, kde je klima odpovídající přibližně mírnému pásmu, a ostrov je tak vhodný k chovu dobytka a pěstování různých plodin.

Na Maui je obydleno či zastavěno méně než 25% země. Letoviska se soustřeďují v první řadě do konkrétních a dosti luxusních částí ostrova. Patří sem Kaanapali a Kapalua na západě, slunná oblast Kihei-Wailea-Makena na východě

Molokini Channel
Kahala Keiki

a malé letoviště Hana, které stojí osaměle na samém konci Haleakaly. První letoviště na ostrově, hotel Hana-Maui, bylo otevřeno v roce 1961.

Polobozi, králové a hippies

Ostrov dostal název podle poloboha Maui, supermana v havajském panteonu. Lahaina byla hlavním městem sjednoceného Havajského království, a teprve v roce 1845 byla metropole přesunuta do Honolulu. Kamehameha Veliký se oženil s Kaahumanu, mladou dívkou z Maui, a na smrtelné posteli ji ustanovil spoluvládkyní království.

Historie Maui je bohatá a barvitá a vystupují v ní havajští králové, američtí velrybáři, misionáři, přistěhovalci pracující na plantážích, hippies, vyznavači hnutí New Age, surfaři a běžní lidé, prožívající své životy na mimořádně krásném místě naší planety. ■

T I C H Ý O C E Á N

Nenechte si ujít:

Historická Lahaina, procházka po molu a luau **123, 125–128**

Windsurfaři a ptáci v plážovém parku Kanaha **132**

Úchvatný výhled v údolí Iao na zdejší jehlovitou horu **133, 135**

Letoviště Kaanapali, Kapalua a Wailea, která se těší oblibě u golfistů a jsou proslulá svými krásnými plážemi **128–129, 137–138**

Procházka tunelem v Oceánském centru na Maui, kde uvidíte havajské mořské živočichy **137**

Farmy v Kule pěstující čerstvé květiny **138–140**

Zlatavý východ slunce v Haleakale a procházka po stezkách v parku **140–142**

Procházka melancholickým městečkem Paia, kde kvete surfování **144**

Krásná projížďka do Hany **144–145**

Západní Maui

Zelenavé hory se svažují do moře a mlhavé vrcholky kopců korunuje mlha. Nejvýše se tyčí Puu Kukui, „hora světla“, kterou kdysi obyvatelé považovali za spojnicí mezi nebem a zemí.

Výběžek Kahakuloa je součástí pohoří známého pod názvem West Maui Mountains

Velcí bohové Kane a Kanaloa údajně zapíchlí do země svá kopí a vzniklo tak jezero Manowai, plné posledních vod z Velké povodně. Jeho okraj, z něž vychází mnoho vodopádů, dostalo název Omaka, „počátek“. Mauna Eke je místem, kde Havajci, kteří přežili povodeň, přistáli během opadávání vod se svými kánoemi.

Určité části pohoří na západě Maui jsou tak divoké, že dosud nebyly prozkoumány, i když se nalézají v dosahu patnácti

kilometrů od hotelů a výletních obytných domů. Břeh se vine podél zálivů a pláží, jejichž jména zní jako píseň zrozená ve větru: Honokowai, Honokeana, Honokahua, Honolua, Honokohau a Hononana. Záliv Honolua a sousední Mokuleia tvoří domov mnoha tropických ryb v zářivých barvách, žijících u korálových útesů, a oblast byla prohlášena za havajskou státní chráněnou mořskou oblast.

Město Lahaina, letoviska Kaanapali a Kapalua a řetězec malých vísek mezi nimi

se rozkládají na krásných plážích ve stínu majestátních hor. Velké části území tvoří součást rozlehlých přírodních rezervací, protkaných turistickými trasami. **Vodní rezervace Puu Kukui** (viz str. 129) o rozloze 3642 ha spadá pod Správu ochrany přírody na Havaji a jde o největší soukromou chráněnou oblast ve státě. Skýtá útlek pro biologicky rozmanitý ekosystém se stovkami rostlin, jež nikde jinde na světě nerostou. Dokonce i zastavená část západního Maui je zelená. Ve dvou letoviscích,

Kaanapali a Kapalua, se nalézají pět mistrovských golfových hřišť (viz str. 228–229) a 3 500 hektarů ananasových plantáží.

V této oblasti stále funguje *ahupuaa*, pozůstatek systému správy země, kdy byla půda rozdělena na kruhové výseky od vrcholku hor až k moři (viz str. 26–27).

Své domovy si na západě Maui zřídila dlouhá řada mauiských králů a královen a později také jedna větev dynastie Kamehamehů.

Západní pobřeží

Silnice Kahekili Highway (*Hawaii 340*) spojuje odlehlé oblasti hor na západě Maui. Na jednom konci trasy se nalézají letoviska Kapalua a Kaanapali a na druhém město Kahului. Jízda po této úzké klikaté pobřežní silnici je místy nervy drásajícím zážitkem, ale krajina zde kypí nádherou. Tato třicetkilometrová trasa vám zabere dvě hodiny jízdy. Někdy se budete pomalu sunout okolo útesů, které padají dolů do moře jen pár centimetrů od vašeho okénka v autě.

Poté, co opustíte letoviska Kaanapali a Kapalua, vine se silnice podél nádherné řady zátok. V zimě můžete v **zálivu Mokuleia**, kterému surfaři říkají „jataka“, spatřit mohutné vlny. V létě je to skvělé místo k potápění.

Nakalele Point vypadá jako velký shluk vesmírných

TIP ZNALCE:

Původní kusy nábytku v Baldwin Home dávají domu pocit obydenosti a stinná veranda nabízí výhled na přístav v Lahaině.

RON FISHER,
autor píšící pro *National Geographic*

nepřátel, kteří sem vtrhli z jiné galaxie, a výrazně kontrastuje se svěžím okolím. Tato podivná lávová krajina syčí a vzdychá, když si oceán hledá cestu pod lávou a vybuchuje v gejzírech, z nichž jeden vystřikuje za velkého příboje až do výšky patnácti metrů.

Zkuste také najít maják americké pobřežní hlídky (*34 km západně od Lahainy*), který ve skutečnosti vypadá spíše jako dětská svítící tyč než jako plnohodnotný maják. Projděte se necelý kilometr směrem k pobřeží, držte se po pravé straně majáku a dojdete k lávovým útvarům. Než gejzír vytryskne, uslyšíte rachot; dejte pozor na příboj a přicházející příliv.

Kahakuloa („vysoký pán“) je obrovský výběžek o výšce 194 m, který se dramaticky zvedá z moře a poskytuje útočiště pro mořské ptáky: fregatky, buňňáky a *koaie kea* (tropický pták faeton běloocasý). Krásná malá vesnička **Kahakuloa**, nacházející se

vedle, je přesně místem, kde dostanete chuť dát sbohem svému zaměstnání a usadit se v ráji.

Lahaina

Představte si úhledné a úpravné novoanglické pobřežní městečko: bílé tyčkové ploty, střešní terasy, šedé prkenné domy. Přestěhujte to doprostřed Tichého oceánu. Přidejte duhu, vysoké zelené hory, palmy a největšího Buddhu mimo Asii. Nádvkem bude historie, která se čte jako román, v němž vystupují králové, královny, mladá nešťastná princezna, vážní misionáři s biblí, lotři i námořníci. A výsledkem je Lahaina.

Dne 1. října 1819 připlula na Havaj *Balena* z Nového Bedfordu v Massachusetts jako první americká velrybářská loď (viz str. 30). Přistála v Lahaině, kvetoucí pobřežní vesnici a hlavním městě havajského národa. Zdejších 2 400 obyvatel se věnovalo rybaření, farmářství a lesnictví, přičemž těžilo výnosné santalové dřevo pro Čínu. Na trůně byl Kamehameha II. a vládl společně se svou nevládní matkou, královnou Kaahumanu.

Byl to rok plný zlých znamení. Zemřel král Kamehameha Veliký. Obyvatelé svrhli starobylý systém *kapu* (tabu) a ztratili svůj tradiční systém náboženských zákonů. První američtí misionáři byli na cestě.

ZÁŽITEK: SPORTOVNÍ RYBAŘENÍ NA HAVAJI

Havaj je skvělé místo k rybaření. Jestli zažijete rybářský den, závisí samozřejmě na počasí, mořských podmínkách, štěstí a vašich dovednostech. Uvádíme některé charterové výpravy, které vám mohou dopomoci k tomu, aby vám ten „velký kousek“ neutekl.

Havajský rybářský veterán popsal své povolání takto: „Rybaření je jako gambling. Výhoda je na naší straně, když hrajeme se čtvrtákem, na rozdíl od hry za dvacet dolarů. Když se něco děje, obvykle je tam zábava, takže míříme na místa, kde se něco hýbe – létají ptáci, skáčou malé ryby. Pokud se nic neděje, změníme výbavu a zkusíme jinou hloubku. Sportfish Hawaii (tel. 877/388-1376 nebo 808/396-2607, www.sportfishhawaii.com, společně nebo soukromé celodenní výpravy: \$\$\$\$\$) je současně dobrým zdrojem informací i firmou nabízející rezervace, kde dostanete tipy, informace o lodích k pronájmu i možnost rezervace pro všechny ostrovy. Na Maui se vyjíždí za rybami z přístavu v Lahaině a během cesty spatříte mnoho zajímavých míst – od Lanai přímo před vámi až po malý ostrov Kahoolawe na levoboku lodi (Sportfish Hawaii, společně i soukromé celodenní výpravy: \$\$\$\$\$; Fish Maui, tel. 877/889-7035, www.fishmaui.com, společně i soukromé celodenní výpravy: \$\$\$\$\$). „Rybářskou centrálou“ na Oahu je nádrž Kewalo v Honolulu, hlavní sídlo lodí k pronájmu na ostrově. Ve zdejších vodách se objevují mimo jiné hlavně mečouni a mahimahi (Sportfish Hawaii, půldenní

Rybářské výpravy si lze sjednat po celých Havajských ostrovech

nebo celodenní výpravy, maximálně šest osob: \$\$\$\$\$). Hluboké vody okolo Kauai zvyšují šance, že narazíte na oblíbené havajské ryby – mahimahi, ono a ahi (Sportfish Hawaii, celodenní výpravy, maximálně šest lidí: \$\$\$\$\$; Deep Sea Fishing Kauai, tel. 808/634-8589, www.deepseafishingkauai.com, společně nebo soukromé půldenní či celodenní výpravy: \$\$\$\$\$). Rybaření na Molokai nabízí spoustu bonusů, například

nádherné ostrovní útesy a delfiny dovádějící okolo (Molokai Action Adventure, tel. 808/558-8184; Molokai Fishing, tel. 808/567-6789, www.molokaifishing.com, půldenní nebo soukromé výpravy, maximálně šest lidí: \$\$\$\$\$). Nedělní rybářské výpravy na Lanai začínají v přístavu v Manele (Hotel Lanai, tel. 808/565-7211, www.hotellanai.com, půldenní společně nebo soukromé výpravy: \$\$\$\$\$).

TIP ZNALCE:**Vyzkoušejte fascinující podmořskou ekovýpravu na palubě ponorky Atlantis v lahainském přístavu.**

DEB ANTONINI-CEFARATTI,
přispěvatelka *National Geographic*

Mezi 20. a 60. lety 19. st. se lahainské kotviště stalo zásadním bodem americké tichomořské velrybářské flotily a město dostalo svůj výrazný novoanglický nádech. Nejrušnější byl rok 1846, kdy sem připlulo 429 lodí a lidé přístav popisovali jako les stěžňů. V určitých dobách se po ulicích městečka potulovalo na patnáct set námořníků. Mezi nimi byl i Herman Melville, který shromažďoval materiál pro své romány *Bílá velryba*, *Ráj kanibalů* a *Billy Budd*.

Guvernér Hoapili zavřel pod vlivem misionářů obchody s grogem a zakázal všechno od plivání na ulicích až po vstup žen na lodě. Došlo ke vzpouřám, při nichž velrybářské lodě střelily na město z děl a mířily na dům upjatého reverenda Williama Richardse. Misionář Lorrin Andrews napsal: „V Lahaině je dílo ďábla v plném proudu.“

Misionáři se činili. Zavedli pro havajský jazyk písmo (viz str. 31–32), horlivé obyvatelstvo učili *palapalu* (psaní), postavili Lahainalunu, první střední školu západně od Skalitých hor, nainstalovali první tiskařský lis v Hale Pai (dům tisku), vydali první

noviny, pořádali lekce zpěvu a přeložili bibli do havajštiny. Hluboce duchovně orientovaní Havajci, kteří přišli o svou starou víru, se v zástupech hrnuli k víře nové. Během jednoho desetiletí se z nich stali gramotní lidé a křesťané.

Návštěva Lahainy: Dnes je Lahaina starobylé, solí prostoupené město. Přibližně 22 hektarů bylo vyčleněno jako historické oblasti a několik míst se stalo národními historickými památkami.

Na místě hokynářství a obchodů s grogem se dnes v omšelých dřevěných budovách podél **Front Street** a bočních uliček nalézají butiky, více než čtyřicet výtvarných galerií, které nabízejí díla místních umělců i mistrů, jako byl Dalí, Chagall a Miró, a restaurace servírující havajské dary moře i místní kuchyni. Umělecký trh je tak úspěšný, že galerie pravidelně pořádají páteční umělecký večer – „Friday Is Art Night in Lahaina“, kde se podávají lahůdky a víno, hraje hudba a konají se umělecká představení.

Tam, kde kdysi kotvily velrybářské lodě, dnes čeká armáda výletních člunů, aby vás odvezly za potápěním s výstrojí i šnorchlem, za pozorováním velryb, na kulinářskou výpravu při západu slunce či na piknik na písku jiných ostrovů.

Lahainu lze nazvat Williamsburgem Havaje. Velrybáři zmizeli již dávno, ale velryby zde ironickým způsobem žijí i nadále (viz str. 130–131).

Lahaina

 mapa str. 120 a 127

Informace pro návštěvníky

 Lahaina Courthouse, 648 Wharf St.
 808/667-9193

Procházka historií Lahainy

Projděte se dějinami ve stopách velrybářů, misionářů i králů. Ale nechte se také rozptýlit stánky se zmrzlinou, obchody a restauračními terasami nad vodou.

V rozlehlém stínu lahainských banyánovníků se často konají umělecké festivaly

Vyjděte od **Baldwinova domu** ① (696 Front St., tel. 808/661-3262), kde si můžete zdarma vzít historickou mapu města. Původní čtyři místnosti postavené v roce 1834 mají 60 cm silné zdi, aby snížily na minimum horko z ulice v průběhu dne. Všimněte si starých lékařských nástrojů a deky s vlajkou. Vedle stojí budova **Masters' Reading Room**, postavená v roce 1836 k povznesení ducha námořníků prostřednictvím něčeho jiného než jen grogu. Zde, v Lahainské restaurátorské nadaci (120 Dickenson St., tel. 808/661-3262), si vezměte další mapu pro pěší, dostupnou zdarma.

Přejděte Front Street a po Market Street zamířte k přístavu. Na okraji vlnolamu se otevírá pěkný výhled na nábreží. Panoramatický pohled na malebné staré město s majestátními zelenavými horami West Maui Mountains v pozadí si můžete vychutnat, když si vyjdete po molu a podíváte se zpět. Lahaina vypadá jako město z jiné, ospalejší doby. Přímo na nábreží stále

stojí stylová krčma **Pioneer Inn** (658 Wharf St., tel. 808/661-3636), postavená v roce 1902. Vedle se nalézá úpravny bílý dům z roku 1859, **Lahainský soudní dvůr** ② (649 Wharf St., tel. 808/661-3636). Je v něm výtvarná galerie a obchod s dárkovými předměty. Nahore nad schodištěm spatříte výstavu starých fotografií a artefaktů z raných časů Lahainy. U informační přepážky dostanete mapy a brožury. Za soudem se projděte pod obrovitými větvemi údajně největšího **banyánovníku** ve Spojených státech, které skýtají stín na ploše téměř 400 m². Může vás zde také příjemně překvapit řemeslný trh.

Odbočte směrem k horám na Canal Street, jděte k Front Street a odbočte doprava. Softbalové hřiště **Maluuluolele Park** ③ bylo kdysi nejvýznamnějším místem na Maui. Dobrovolníci, které upoutaly příběhy o „ztraceném ostrově“, zahájili v roce 1993 vykopávky. Našli doklady o akrovém ostrově na sedmihektarovém jezeře. Ostrov byl domovem a pohřebištěm mauiských králů. V 80. letech 19. st. nechala princezna Pauahi,

pravnučka krále Kamehamehy I., přenést těla na nedaleký hřbitov Waínee a na začátku 20. st. bylo jezero bez ohledů na havajskou kulturu – což by dnes nebylo tolerováno – zasypáno.

Odbočte doleva na Shaw Street a znovu doleva na Waínee Street, kde narazíte na **hřbitov Waínee 4** (535 Waínee St., tel. 808/661-4349), který ukrývá posvátné náhrobní kameny Keopuolani krále Kamehamehy I. a princezny Nahienaeny, jež zemřela v roce 1836 ve věku 21 let.

Jděte dále po Waínee Street okolo **misijní stanice Hongwanji** (551 Waínee St., tel. 808/661-0640), buddhistického chrámu z roku 1927.

Na rohu Prison a Waínee Street stojí stará věznice. **Hale Paahao 5** („dům vetknutý do železa“) byl postaven v roce 1852. Po návštěvě vězení jděte dále po Waínee Street a po dvou blocích dojdete k Dickenson Street. Vedle **kostela Maria Lanakila** se rozkládá **námořnický hřbitov**. Je zde pohřben bratranec Hermana Melvilla, stejně jako jeho přítel námořník, který podle nápisu skončil na „pochybnou nemoc“.

U Lahainaluna Road odbočte doleva a po dvou blocích se ocitnete zpět na Front Street. Odbočte doprava a vyhledejte exotický **chrám Wo Hing 6** (858 Front St., tel. 808/661-5553), jež v roce 1912 postavilo bratrské společenství Chee Kung Tong, pocházející ze 17. st. Přilehlá kuchyně nabízí patnáctiminutový film o Havaji od Thomase Edisona.

Jděte dále po Front Street až k **námořnickému špitálu** (1024 Front St.) z roku 1833. Zde můžete svou procházku zakončit nebo jít dalších deset minut dolů po Ala Moana k největšímu Buddhovi mimo Asii, který se nalézá v **lahainské misijní stanici Jodo 7**, sedí na venkovním prostranství, vedle něj stojí pagoda a v dále se tyčí hory.

TIP ZNALCE:

Nejlepší dobou pro fotografování nebo procházku po Lahaině je po večer. Začněte asi hodinu před soumrakem na jednom konci Front Street.

DOUGLAS PEEBLES,

průvodce National Geographic

Nenechte si ujít:

Baldwinův dům ● Pioneer Inn ●
Velký banánovník

- ▲ Viz také mapu, str. 120
- ▶ Baldwinův dům
- ↔ 4 km k námořnickému špitálu, poté 0,5 km k lahainské misijní stanici Jodo
- ⌚ 3 hod.
- ▶ Námořnický špitál

Kaanapali

 mapa str. 120

Informace pro návštěvníky

 Kaanapali Beach Resort Association, 2530 Kekaa Dr.

 808/661-3271

 zavřeno v sobotu a v neděli

Kaanapali

Když společnost American Factors v 50. letech 20. st. navrhovala první podrobný plán letoviska na světě, znala už nejlepší místo – Kaanapali. Právě sem jezdívali havajští králové surfovat na dlouhých vlnách a plavili se na svých rychlých plovákových kánoích po kanálu mezi Maui a Lanai. Tam, kde se dnes táhne **královské**

golfové hřiště v Kaanapali,

hráli *ulu maika*, což byla určitá forma bowlingu na trávě.

Když nadešel večer, konaly se na skvělé pětakilometrové pláži luau, během nichž se štavnaté vepřové obřadným způsobem pyzděvalo z podzemních pecí. Zvuk bubnů *pahu* volal tanečníky, aby pomocí zpěvu, gest a kroků vyprávěli starobylé příběhy. Když se metropole království přestěhovala do Honolulu, Kaanapali upadlo jako spící kráska do dlouhého období dřímoty.

V roce 1849 začal havajský učenec David Malo experimentovat s pěstováním cukru. Ukázalo se, že jde o skvělou plodinu. Od Pioneer Millu v Lahaině byla postavena úzkokolejná trať, která vedla přes nové cukrové plantáže až k přístavišti zbudovanému na kdysi posvátném místě Kekaa Point, což je vysoký lávový výběžek na konci pláže.

Dnes je Kaanapali letoviskem s pěti luxusními hotely, šesti středisky s obytnými domy a kluby, se dvěma osmnáctijamkovými mistrovskými golfovými hřišti, čtyřiceti tenisovými kurty, tenisovým stadionem, více než dvaceti

restauracemi a téměř osmdesáti obchody na 485 hektarech.

Kostra dvanáctimetrového vorvaně vás přivítá ve **Velrybářské vesnici** (2435 *Kaanapali Pkwy.*), což je nákupní centrum letoviska. Na druhém podlaží se nalézá **Velrybí muzeum** (tel. 808/661-5992) s fascinující sbírkou památek připomínajících zlaté časy velrybářství na Maui v 19. st.

TIP ZNALCE:

Na prostranstvích v Hyatt Regency v Kaanapali, stejně jako ve dvoraně a v otevřeném atriu, spatříte exotická zvířata.

RON FISHER,
autor píšící pro National Geographic

Videoprojekce a audioprohlídky bez průvodce vám přiblíží vše o špinavém obchodu spjatém s lovem největších žijících savců na světě. Jsou zde zbraně, modely lodí, dioráma prostých lodních kajut v reálné velikosti a sbírka poutavých zápisníků a dopisů, které napsali samotní námořníci.

Po desetakilometrové trase do Lahainy stále jezdí starý vlak určený pro cukrovou třtinu, **Lahaina Kaanapali & Pacific Railroad**, ale posvátné místo Kekaa, dnes obvykle zvané Černá skála, už není součástí cesty.

Kapalua

Kapalua se nalézá uprostřed 9 tisíc hektarů fungujících

ananasové plantáže a kolem se rozprostírá pět nádherných zálivů, všechny otevřené pro veřejnost. V roce 1992 věnovala společnost Maui Land & Pineapple 3 500 hektarů původního lesa Správě ochrany přírody na Havaji a na památku Colina C. Camerona (ochránce přírody a bývalého prezidenta Správy) vznikla **chráněná vodní oblast Puu Kukui**. Žijí zde tři místní druhy ptactva, pět velmi vzácných druhů hadů, roste tu dvacet výjimečných místních rostlin, z nichž osmnáct je endemických a najdete je pouze na západě Maui, vonné druhy santalu, vzácné fialky a ve světě jedinečná, bílo-nachová *Lobelia gloria-montis*.

Pobřežní vody **letoviska Kapalua** tvoří rozlehlý podvodní park, ideální pro šnorchlování. **Kapaluaská pláž** je snovým tropickým místem, dokonalým písečným útvarem ohraničeným palmami a skalnatými výběžky na obou koncích. Vlny jsou obvykle mírné a voda mimořádně čistá. Pláž i podmořská rezervace jsou přístupné veřejnosti.

Letovisko Kapalua nabízí dostatek penzionů a obytných domů k pronájmu, z nichž nejluxusnější je Ritz-Carlton Kapalua (viz str. 247), kde najdete rezidenční oblasti, tři mistrovská golfová hřiště (viz str. 228), dvacet tenisových kurtů, šestnáct restaurací a více než dvacet

obchodů. Kapalua Villas Activities Desk (tel. 808/669-8088) nabízí prohlídky okolních ananasových plantáží.

V letovisku Kapalua se koná několik významných událostí. Uznávání umělci se sem sjíždějí na velikonoční víkend a vedou zdarma kurzy pro veřejnost.

Kapaluaský festival vína a jídla je nejdelším gastronomickým festivalem ve státě, koná se v červenci a již více než dvě desetiletí přitahuje přední kuchařské kapacity. V průběhu roku se v letovisku konají významné mezinárodní golfové a tenisové turnaje.

Lahaina Kaanapali & Pacific Railroad

📍 mapa str. 120
a 127

📧 nádraží
Lahaina;
nádraží
Kaanapali;
nádraží Puukolihi

☎ 808/661-0080

💰 \$\$\$

Kapalua

📍 mapa str. 120

Kapalua Resort

📧 800 Kapalua
Dr., Lahaina

☎ 800/527-2582

Kajakářka v zálivu Napili míří za chladného, jasného dne na moře

Při hloubení základů pro Ritz-Carlton bylo objeveno staré pohřebiště. Za cenu velkých časových i finančních nákladů byly sestaveny nové plány a hotel se přesunul výše. Původní místo zůstává rozlehlým klidným památkem. ■

Majestátní savci

„V roce 1820 sem vtrhli Američané, stejně divocí a násilní jako mořské bouře, brutální harpunáři blížící se k hejnu spících velryb.“

O. A. Bushnell (spoluautor), *Hawaii: A Pictorial History*, 1969

Keporkak prorážející hladinu ve vodách u Havaje. Tato ohrožená zvířata jsou lákadlem pro pozorovatele velryb.

Ironií osudu dnes tytéž vody, které se před více než stoletím barvily krví velryb, tato nádherná mořská zvířata hýčkají a chrání, a to především keporkaky.

I když lze velryby od prosince do května spatřit v dálece ze břehu všech ostrovů, chráněný kanál Auau a mělké teplé vody u západního pobřeží Maui jsou k pozorování obzvláště vhodné. Keporkaci oznamují svou přítomnost skákáním, plácáním ocasy o hladinu, chrlením proudů vody či jiným dramatickým způsobem. Pozorovatelé velryb, kteří je spatřili „zblízka“ ze člunů (v patřičné vzdálenosti), říkají, že jim při tomto zážitku „spadla čelist“.

Obecně řečeno, velryby a delfini jsou savci a patří do jednoho ze dvou podřádů kytovců (*Cetacea*): *Odontoceti* (ozubené velryby) a *Mysticeti* (kosticovci, bezzubí). Keporkaci patří do podřádu *Mysticeti*, což je příznačné

latinské pojmenování, protože zůstává záhadou, jak jsou schopni během dvou měsíců uplavat pět tisíc kilometrů z chladných aljašských moří do tropických vod Havaje. Ve skutečnosti název *Mysticeti* odkazuje na způsob přijímání potravy – kostice, do nichž chytají hejna koryšů, ryb, planktonu a krevet. Je pozoruhodné, že největší zvířata na Zemi se živí těmi nejmenšími. I když jejich počty mezi jednotlivými sezónami kolísají, odhaduje se, že k ostrovům připlouvá a svůj majestát vystavuje na odiv čtyři až pět tisíc keporkaků. Toto číslo vás ohromí, především když si uvědomíte, že celková populace velryb v severní části Tichého oceánu čítá šest až deset tisíc kusů.

Samice bývají větší než samci, jejich délka sahá od 15 do 20 metrů a váží od 40 do 45 tun. Dospělí keporkaci jsou tmaví, ale mívají pár skvrn; jejich prsní ploutve jsou nejdelší mezi

všemi velrybami. Jedním z výrazných znaků kepokaků, který jim dal jméno (v češtině dříve hrbouh dlouhoploutvý), je způsob, jakým zakřívují záda a ocas před ponorem.

Chování velryb

Kromě jiných charakteristik se tito úžasní savci vyznačují společenským životem. Spolupráci vykazují například při jídle, kdy spřátelené velryby sdílejí společnou potravu. Několik jedinců plave ve stále užších soustředných kruzích a „zahání“ kořist do jakési sítě, což se trochu podobá způsobu, jímž hlídací psi ženou ovce do ohrady. Dalším zajímavým rysem jsou toužebné, téměř strašidelné zvuky, jež pod hladinou oceánu vydávají velrybí samci a které jsou víc než jen romantickými písněmi, protože je známo, že samci pomocí nich přenášejí z generace na generaci velrybí verzi ústního podání dějin.

Co přesně by nám velryby řekly, kdyby mohly? Patrně víc, než si umíme představit, když uvážíme, že mají největší mozek na Zemi.

V roce 1992 byla ustavena Národní mořská rezervace kepokaků na Havajských ostrovech, která má chránit velryby a poučit svět o eleganci a inteligenci těchto zvířat.

Svoje zážitky při pozorování velryb můžete vylepšit dodržáním několika základních pravidel. V první řadě: kepokaci připlouvají zhruba v prosinci a na konci května odplouvají na sever k Aljašce, naplánujte si tedy cestu v tomto období. Nejoblíbenějšími místy pro pozorování velryb jsou Maui, Kauai a Velký ostrov. I když velryby pobývají i ve vodách u Oahu, jejich počty nejsou vysoké. A nejvýznamnější je dodržování velrybího životního prostoru – pozorovatelé musí udržovat mezi sebou a velrybami vzdálenost nejméně devadesát metrů. Vzdělávání a informovanost jsou pro ochranu těchto vznešených mořských obrů klíčové.

ZÁŽITEK: POZOROVÁNÍ VELRYB

Ať už si zvolíte, že budete velryby pozorovat ze břehu, nebo z moře, Havaj nabízí mnoho dobrých příležitostí a ideálním místem pro začátek je Maui. Velryby můžete zahlédnout na mnoha místech u západního a jižního pobřeží ostrova, například z Wailee v centrálním Maui a z útesu Olowalu na jeho západě.

Za bližším pohledem na velryby se lze vydat z přístavu v Lahaině (*Safari Boat Excursions*, tel. 808/276-2722, www.safariboatexcursions.com, výpravy trvající 1,5–2 hodiny: \$\$\$\$\$, možnost slev po internetu; *Captain Steve's Rafting*, tel. 808/667-5565, www.captainsteves.com, dvouhodinové výpravy: \$\$\$\$). Velryby lze pozorovat u pobřeží Kona na Velkém ostrově, až pojedete směrem na jih z hlavního letiště (*Ocean Eco-Tours*, tel. 808/324-7873, [\[oceanecotours.com\]\(http://oceanecotours.com\), výprava v délce 2,5 hodiny: \\$\\$\\$\\$\). Kauai také nabízí mnoho míst k pozorování velryb u břehu ostrova, především v národní rezervaci Kilauea Point, na stezce Kalalau na severním pobřeží, na pobřeží podél Ahakuni Landing u letiště směrem do Anaholy a samozřejmě na pláži Poipu. Z Poipu budete vyjíždět, když se rozhodnete podniknout cestu po oceánu \(*Blue Dolphin Charters*, tel. 877/511-1311 nebo 808/335-5553, \[\\[kauaiboats.com\\]\\(http://kauaiboats.com\\), dvouhodinová cesta z Poipu za soumraku: \\\$\\\$\\\$\\\$\\\$, možnost slev po internetu\\). Ti, kdo přijíždějí pouze na Oahu, si mohou tyto obrovské savce prohlédnout z pobřeží u Waianea na západní straně ostrova, případně lze vyjet na oceánskou výpravu \\(*Wild Side Specialty Tours*, tel. 808/306-7273, \\[www.sailhawaii.com\\]\\(http://www.sailhawaii.com\\), čtyřhodinová ranní výprava nebo tříhodinová cesta, maximálně šest osob, účastníci musí být starší 12 let: \\\$\\\$\\\$\\\$\\).\]\(http://www.</p>
</div>
<div data-bbox=\)](http://www.</p>
</div>
<div data-bbox=)